

OBSAH

Gustave Le Bon a jeho doba 15

Autorova předmluva 21

ÚVOD – Éra mas 28

Vývoj současné epochy. – Velké civilizační změny jsou důsledkem proměn v myšlení národů. – Moderní víra v moc mas mění tradiční politiku států. – Jak dochází ke vzestupu lidových vrstev a jak se projevuje jejich moc. – Nevyhnutelné důsledky moci mas. – Masy mohou sehrát pouze destruktivní roli. – Právě skrze ně se završuje rozklad civilizací, které příliš zestárly. – Obecná neznalost psychologie masy. – Význam studia mas pro zákonodárce a státníky.

KNIHA PRVNÍ – Duše mas**39****KAPITOLA PRVNÍ – Obecná charakteristika mas. Psychologický zákon jejich duševní jednoty.****41**

Co tvoří masu z psychologického hlediska – pouhé shromáždění velkého počtu jedinců k tomu, aby vznikla masa, nestačí. – Specifické rysy psychologických mas – pevné zaměření idejí a citů u jednotlivců, kteří je tvoří, a vytracení individuálních osobností. – Masa je vždy ovládána nevědomím. – Činnost mozku ustupuje, převahy nabývá aktivita míchy. – Pokles inteligence a úplná proměna citů. – Proměněné city mohou být lepší nebo horší než city jednotlivců, kteří masu tvoří. – Masa se stejně snadno zachová hrdinsky jako zločinně.

KAPITOLA DRUHÁ – City a morálka mas**54**

1. *Impulzivnost, nestálost a iritabilita mas.* – Masa je hračkou v rukou vnějších podnětů a odráží jejich neustálé proměny. – V mase není nic předem promyšleno. – Působení dědičných kulturních a biologických faktorů. – 2. *Sugestibilita a lehkověrnost mas.* – Jejich otevřenost sugesci – v myslí vyvolané představy považují za skutečnost. – Proč jsou si tyto představy u všech jedinců v mase

podobné. – Vzdělanec i hlupák jsou v mase na stejné úrovni. Vyrovnání vzdělance a hlupáka v mase. – Různé příklady iluzí, jimž podléhají všichni jednotlivci v mase. – Nedůvěryhodnost svědectví masy. – Jednomyslnost mnoha svědectví: jeden z nejhorších důkazů, které lze použít k potvrzení nějaké skutečnosti. – Nízká hodnota historických knih. – 3. *Přehánění a zjednodušení citů u mas.* – Masy neznají pochybnosti ani nejistotu a vždy mají sklon k extrémům. – Jejich city jsou vždy přehnané. – 4. *Nesnášenlivost, autoritativnost a konzervativnost mas.* – Důvody takových postojů. – Podlézavost mas vůči silné autoritě. – Dočasné revoluční instinkty mas jim nebrání v jejich konzervativnosti. – Masy jsou instinktivně nepřátelské vůči změnám a pokroku. – 5. *Morálka mas.* – Morálka mas může být podle toho, co jim bylo vsugerováno, nižší nebo mnohem vyšší než morálka jednotlivců, kteří je tvoří. – Vysvětlení a příklady. – Masy se jen zřídka řídí zájmem, který bývá nejčastěji výhradním motivem izolovaného jedince. – Moralizující role mas.

KAPITOLA TŘETÍ – Ideje, způsob uvažování a představivost mas

83

1. *Ideje mas.* – Základní ideje a vedlejší ideje. – Jak mohou protikladné ideje existovat vedle sebe. – Proměny, kterými musí projít vyšší ideje, aby byly masám přístupné. – Společenská role idejí

je nezávislá na míře jejich pravdivosti. – 2. *Způsob uvažování mas.* – Masy nejsou ovlivnitelné rozumovými úvahami. – Jejich způsob uvažování je vždy velmi nízké úrovně. – Ideje, které spojují, mají pouze zdání analogie nebo posloupnosti. – 3. *Představivost mas.* – Síla představivosti mas. – Masy myslí prostřednictvím obrazů, a tyto obrazy se řadí bez jakékoli souvislosti. – Na masy působí především senzace, divy a zázraky. – Zázračné a legendární je skutečným pilířem civilizací. – Lidová představivost byla vždy základem moci státníků. – Jaké skutečnosti mohou zasáhnout představivost a obrazotvornost mas.

KAPITOLA ČTVRTÁ – Náboženské formy všech davových přesvědčení

97

Co tvoří náboženský cit – jeho nezávislost na uctívání konkrétního božstva – jeho charakteristiky. – Síla přesvědčení s náboženskou formou – různé příklady. – Lidoví bohové nikdy nezmizeli – nové podoby, v nichž se znovu rodí. – Náboženské formy ateismu. – Význam těchto pojmů z historického hlediska. – Reformace, Bartolomějská noc, jakobínský teror a všechny podobné události jsou důsledkem náboženských citů mas, nikoli vůle jednotlivců.

KNIHA DRUHÁ – Názory a přesvědčení mas 105

KAPITOLA PRVNÍ – Faktory utvářející přesvědčení a názory mas 107

Přípravné faktory, které mají vliv na přesvědčení mas. – Vznik přesvědčení mas je výsledkem předchozího vývoje. – Studie různých faktorů zrodu těchto přesvědčení. – 1. *Dědičnost*. – Převládající vliv dědičnosti. – Je projevem sugesce ze strany předků. – 2. *Tradice*. – Jsou syntézou duše národa. – Společenský význam tradic. – V čem mohou po období nezbytnosti škodit. – Masy jsou nejtvrdohlavějšími strážci tradičních idejí. – 3. *Čas*. – Postupně připravuje vznik přesvědčení, a pak jejich zánik. – Díky němu může z chaosu vzniknout řád. – 4. *Politické a společenské instituce*. – Mylná představa o jejich roli. – Jejich vliv je mimořádně slabý. – Jsou důsledkem, nikoli příčinou. – Národy by si nedovedly svobodně zvolit instituce, které se jim zdají nejlepší. – Instituce jsou nálepky, které pod stejným označením skrývají zcela odlišné skutečnosti. – Jak mohou vznikat konstituce. – Nezbytnost určitých, byť teoreticky špatných, institucí pro některé národy, například prosazování centralizace. – 5. *Vzdělání a výchova*. – Mylné představy současnosti o vlivu vzdělání na masy. – Statistické údaje. – Demoralizující role románského typu výchovy a vzdělávání. – Role,

kterou by vzdělání mohlo sehrát. – Příklady z různých národů.

KAPITOLA DRUHÁ – Faktory ovlivňující bezprostředně názory mas 134

1. *Obrazy, slova a formule.* – Magická moc slov a formulí. – Síla slov souvisí s obrazy, které vyvolávají, a je nezávislá na jejich skutečném významu. – Tyto obrazy se mění věk od věku, národ od národa. – Opotřebování slov. – Příklady výrazných změn významu některých běžně užívaných slov. – Politická užitečnost přejmenování starých věcí novými názvy, pokud původní označení vyvolává u mas nepříznivý dojem. – Proměnlivost významu slov podle národa. – Rozdíly ve významu slova „demokracie“ v Evropě a v Americe. – 2. *Iluze.* – Jejich význam. – Nacházíme je v základech všech civilizací. – Společenská nezbytnost iluzí. – Masy vždy dávají přednost iluzi před pravdou. – 3. *Zkušenost.* – Pouze zkušenost může v duši mas zafixovat pravdy, které se staly nezbytnými, a zničit iluze, které se staly nebezpečnými. – Zkušenost působí jen tehdy, je-li často opakována. – Jakou cenu mají zkušenosti nezbytné k přesvědčení mas. – 4. *Rozum.* – Bezvýznamnost jeho vlivu na masy. – Na masy lze působit pouze skrze city, které si ani neuvědomují. – Úloha logiky v dějinách. – Skryté příčiny nepravděpodobných událostí.

KAPITOLA TŘETÍ – Vůdcové mas a jejich prostředky přesvědčování 153

1. *Vůdcové mas.* – Instinktivní potřeba všech stádních bytostí následovat vůdce. – Psychologie vůdců. – Jedině oni dokážou vnuknout víru a dát mase organizaci. – Nutný despotismus vůdců. – Klasifikace vůdců. – Úloha vůle. – 2. *Prostředky působení vůdců.* – Tvrzení, opakování, nákaza. – Vzájemná role těchto různých faktorů. – Jak může nákaza stoupat z nižších sociálních vrstev do vyšších. – Názor lidu se brzy stává názorem obecným. – 3. *Prestiž.* – Definice a klasifikace prestiže. – Získaná prestiž a osobní prestiž. – Různé příklady. – Jak lze prestiž ztratit.

KAPITOLA ČTVRTÁ – Hranice proměnlivosti přesvědčení a názory mas 181

1. *Pevná přesvědčení.* – Neměnnost některých obecných přesvědčení. – Jsou vodítkem civilizace. – Obtížnost jejich vykořenění. – V čem je netolerance pro národy ctností. – Filozofická absurdita obecného přesvědčení nebrání jeho šíření. – 2. *Proměnlivé názory mas.* – Extrémní proměnlivost názorů, které nevyplývají z obecných přesvědčení. – Zdánlivé proměny myšlenek a přesvědčení během méně než jednoho století. – Skutečné meze těchto proměn. – Prvky,

kterých se proměna týkala. – Současné vymizení obecných přesvědčení a extrémní rozšíření tisku způsobuje, že dnešní názory jsou stále proměnlivější. – Jak názory mas na většinu témat směřují k lhostejnosti. – Neschopnost vlád řídit veřejné mínění jako dříve. – Současná roztržštěnost názorů brání jejich tyranii.

KNIHA TŘETÍ – Klasifikace a popis různých kategorií mas

197

KAPITOLA PRVNÍ – Klasifikace mas

199

Obecné dělení mas. – Jejich klasifikace. –
1. *Heterogenní masy*. – Jak se od sebe liší. – Vliv národa. – Duše masy je tím slabší, čím silnější je duše národa. – Duše národa představuje stupeň civilizace, zatímco duše masy stav barbarství. –
2. *Homogenní masy*. – Rozdělení homogenních mas. – Sekty, kasty a třídy.

KAPITOLA DRUHÁ – Takzvané zločinné masy

205

Takzvané zločinné masy. – Dav může být z právního, ale nikoli psychologického hlediska zločinný. – Úplná nevědomost davu o vlastních činech. – Různé příklady. – Psychologie zářijových vrahů. – Jejich uvažování, citlivost, krutost a morálka.

KAPITOLA TŘETÍ – Porotní soudy a jejich porotci

212

Porotci porotního soudu pro závažné trestné činy. – Obecné rysy porot. – Statistika ukazuje, že jejich rozhodnutí nejsou závislá na jejich složení. – Jak jsou porotci ovlivňováni. – Slabý vliv rozumového uvažování. – Metody přesvědčování slavných advokátů. – Povaha zločinů, u nichž jsou porotci shovívaví nebo naopak přísní. – Užitečnost instituce poroty a krajní nebezpečí, které by představovalo její nahrazení soudci.

KAPITOLA ČTVRTÁ – Voličské masy 222

Obecné rysy voličských mas. – Jak je přesvědčit. – Vlastnosti, které má mít kandidát. – Nutnost prestiže. – Proč si dělníci a rolníci tak zřídka vybírají kandidáty ze svých vlastních řad. – Síla působení slov a frází na voliče. – Obecný ráz volebních diskusí. – Jak se utvářejí názory voliče. – Moc výborů. – Představují nejnebezpečnější formu tyranie. – Výbory za Francouzské revoluce. – Navzdory jeho slabé psychologické hodnotě nelze všeobecné hlasovací právo nahradit. – Proč by byly výsledky stejné, i kdyby bylo volební právo omezeno na určitou vrstvu občanů. – Co všeobecné hlasovací právo vyjadřuje ve všech zemích.

KAPITOLA PÁTÁ – Parlamentní shromáždění

235

Parlamentní shromáždění vykazují většinu společných znaků s heterogenními neanonymními masami. – Zjednodušenost názorů. – Sugestibilita a její meze. – Pevné, neústupné názory a názory proměnlivé. – Proč převládá nerozhodnost. – Role vůdců. – Důvody jejich prestiže. – Vůdcové jsou skutečnými pány shromáždění, jehož hlasování je tedy hlasováním malé menšiny. – Absolutní moc, kterou vykonávají. – Prvky jejich řečnického umění. – Slova a obrazy. – Psychologická nutnost, aby vůdcové byli zpravidla přesvědčení a omezení. – Řečník bez prestiže své důvody nikdy neprosadí. – Zveličování citů na shromážděních, dobrých i špatných. – Automatismus, k němuž v jistých chvílích dospějí. – Zasedání Konventu. – Případy, kdy shromáždění ztrácí znaky davu. – Vliv odborníků v technických otázkách. – Výhody a nebezpečí parlamentního režimu ve všech zemích. – Je přizpůsoben moderním potřebám; ale vede k plýtvání financemi a postupnému omezování všech svobod. – *Závěr díla.*

Psychologie masového jednání v éře sociálních sítí

260

Seznam literatury

291